

Elever med stort læringspotensial i stavangerskolen

Veileder

STAVANGER KOMMUNE

Forord

Fra og med skoleåret 2016/17 er stavangerskolen i gang med en satsing innenfor et spennende område, elever med stort læringspotensial. Dette er en elevgruppe som har blitt viet for liten oppmerksomhet i norsk skole.

Formålet med denne veilederen er å gi en introduksjon til hva elever med stort læringspotensial er, og hvordan skolene skal tilnærme seg arbeidet med denne elevgruppen.

Veilederen skal gi lærere og skoleledere kunnskap om hvordan de best kan møte opplæringsbehovene denne gruppen har.

Veilederen inneholder også konkrete verktøy som kan brukes på egne elever for å bedre kunne tilpasse opplæringen til den enkelte elevs behov og forutsetninger.

Elever som besitter faglige evner på et markant høyere nivå enn sine jevnaldrende må identi-

fiseres og stimuleres til å utnytte disse evnene. Dette krever et inkluderende og stimulerende læringsmiljø, der læreren bidrar med faglig og emosjonell støtte.

Elever med stort læringspotensial er en svært sammensatt elevgruppe. Det er viktig at lærere er i stand til å gjenkjenne elever som faller innenfor denne gruppen. Det er også viktig at skolene utvikler ulike kunnskapsbaserte strategier for å møte disse elevenes ulike behov.

Å arbeide systematisk mot denne elevgruppen er i stor grad nybrottsarbeid. Å kunne dele teoretisk og ikke minst praktisk kunnskap om arbeid med

denne elevgruppen er den viktigste faktoren for å lykkes. Gjennom nettverksarbeid vil det bli lagt til rette for kompetansedeling mellom skolene.

Bærum kommune var først ut i landet med å utarbeide en nettressurs for sine skoler kalt «Evnerike barn og unge i bærumsskolen». Vi vil rette en stor takk til Bærum kommune som har latt oss få lov å bruke innholdet i deres veileder. Vi vil også takke professor Ella Cosmovici Idsø ved Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning, som har lest veilederen underveis og kommet med innspill.

*Jørn Pedersen
Skolesjef, Stavanger kommune.*

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
INNHALDSFORTEGNELSE	3
HVA KJENNETEGNER ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL?	4
TABELL 1: «SKOLEFLINKE ELEVER» OG «ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL»	6
TABELL 2: PROFILER FOR ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL	7
HVORFOR SKAL STAVANGERSKOLEN SATSE PÅ ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL?	9
HVORDAN KAN SKOLEN IDENTIFISERE ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL?	11
FORELDRE SOM RESSURS	12
HAR JEG EN ELEV MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL?	13
PEDAGOGISKE STRATEGIER	14
REFERANSER	15
VEDLEGG 1: OVERFØRING AV INFORMASJON FRÅ BARNEHAGE TIL SKOLE/SFO	16
VEDLEGG 2: KARTLEGGING VED HJELP AV SJEKKLISTER	18
VEDLEGG 3: SJEKKLISTE ELEV	19
VEDLEGG 4: SJEKKLISTE FORESATT	20
VEDLEGG 5: SJEKKLISTE LÆRER	21
VEDLEGG 6: INSTRUKSJON: EVALUERINGSINSTRUMENT - LRS – LEARNING RATING SCALE	22

Hva kjennetegner elever med stort læringspotensial?

Norsk skole skal gi utfordringer til alle elever. Opplæringen skal ifølge opplæringsloven være tilpasset elevenes evner og forutsetninger.

I Norge har vi en sterk tradisjon for å tilpasse undervisningen til de svakeste elevene, og internasjonale undersøkelser viser også at denne gruppen i norsk skole har hevet skoleprestasjonene sine de siste årene.

Et annet typisk trekk ved norsk skole, er at det er færre elever i det øverste prestasjonssjiktet enn hva en skulle forvente. Det er elever i denne gruppen vi ønsker å nå med en satsing på elever med stort læringspotensial. Målsetningen er at skolen skal være bedre rustet til å møte elever med stort læringspotensial med forståelse for og kunnskap om deres behov, som kan være litt annerledes enn gjennomsnittseleven i norsk skole.

Det er fort gjort å tenke at «flinke elever alltid vil klare seg selv». Skoleflinke elever er lette

for læreren å få øye på, gjennom deres sterke faglige prestasjoner. Derimot vet vi at elever med spesielle talenter og potensial til å nå de høyeste faglige nivåene, ikke alltid får vist dette gjennom sine skoleprestasjoner.

Hvem er så «elever med stort læringspotensial»? Begrepet er hentet fra Jøsendalutvalget, som ble satt ned av regjeringen høsten 2015 for å vurdere forutsetninger og foreslå konkrete tiltak for at flere elever skal prestere på et høyt og avansert nivå i grunnopplæringen. Begrepet omfatter en elevgruppe som gjerne har blitt omtalt som skoleflinke, faglig sterke, intelligente, høyt begavede, evnerike, akademiske talenter eller høyt presterende elever.

Det å ha «stort læringspotensial» er ikke utelukkende en medfødt egenskap. Vår forståelse

av elever med stort læringspotensial omfatter både medfødte og tillærte evner, men også lyst og vilje hos elevene til å utvikle og utnytte sitt talent.

Talenter er de unge,
som både kan og vil
Talenter er også unge,
der kun måske kan,
og som har viljen til at arbeide for,
at deres talent udfolder sig

(Ulrik Wilbek, dansk håndballtrener)

Elever som kan, og som har vilje til å arbeide for at deres talent skal få utfolde seg, kan også omfattes av begrepet «stort læringspotensial». Dette understreker betydningen av miljøet læringen skjer i, som er svært viktig for i hvilken grad en elev får realisert sitt faglige potensial.

Benjamin Bloom og hans forskerteam undersøkte topp-presterende unge mennesker innenfor mange ulike idrettsgrener for å finne ut hva som var felles karakteristika ved idrettsutøverne som presterte aller best, og konkluderte slik:

Vi så etter eksepsjonelle barn, men det vi fant var eksepsjonelle miljøer

(Benjamin S. Bloom, 1985)

Miljøets betydning var altså langt større enn det forskerne hadde trodd på forhånd. Alle barn er født med et sett begavelser, det være seg fysisk, sansemessig, intellektuelt, sosialt eller kreativt. Miljøet er en svært viktig katalysator for elevenes læring. For at elever skal utfolde seg og utvikle sitt potensial, er det viktig at elevene møtes i et positivt og støttende læringsmiljø preget av åpenhet, respekt og samarbeid.

Elever med stort læringspotensial er en heterogen gruppe. Hvis ikke lærere har kunnskap om denne elevgruppen og deres opplæringsbehov og greier å støtte dem både faglig og emosjonelt, er det ingen selvfølge at de vil realisere potensialet sitt. Noen elever med stort læringspotensial kan ha problemer med å akseptere at noe er slik eller slik bare fordi noen har sagt det. De stadige spørsmålene om hvordan og hvorfor kan utfordre både foreldre og lærere.

De kan oppleve skolen som frustrerende fordi de ikke føler seg møtt og får riktige utfordringer.

Slik kan denne elevgruppen utfordre skolens normer, og bli oppfattet av både lærere og medelever som «annerledes» og dertil bli dårlig behandlet. Samtidig ønsker de gjerne å utvikle kunnskap og kan gjøre ekstraordinær innsats dersom emnet eller oppgaven treffer dem. Når tema ikke interesserer dem eller oppgavene er for lette kan de nekte eller unnlate å gjøre dem. Altså er mange elever med stort læringspotensial ikke som de typiske «flinke» elevene med gjennomgående solide skoleprestasjoner å vise til. Tabellen på neste side viser noen typiske forskjeller mellom «skoleflinke» og elever med stort læringspotensial.

Tabell 1:

«Skoleflinke elever» og «elever med stort læringspotensial»

Kilde: Ella Idsøe (2014).

Skoleflinke	Elever med stort læringspotensial
Kan svarene	Stiller spørsmålene
Er interessert	Er svært nysgjerrige
Er oppmerksomme	Er mentalt og fysisk involvert
Har gode ideer	Har ville, rare ideer
Arbeider hardt	Er lekne, men gjør det godt på prøver
Svarer på spørsmålene	Diskuterer detaljert, utbroderer
Er i toppen i alderstrinnet	Er forbi alderstrinnet
Lytter med interesse	Viser sterke følelser og meninger
Lytter lett	Vet allerede
6-9 repetisjoner før mestring	1-2 repetisjoner før mestring
Forstår ideer	Bygger abstraksjoner
Liker jevnaldrende	Foretrekker voksne
Forstår meningen	Trekker slutninger
Fullfører oppgaver	Starter prosjekter
Er mottakelig	Er intens
Kopierer presist	Skaper nytt
Liker skolen	Liker læring
Tar til seg informasjon	Bearbeider informasjon
Tekniker	Oppfinner
Foretrekker enkle, endefremme prestasjoner	Trives best med kompleksitet
Er bevisste	Er ivrig observerende
Er fornøyd med egen læring	Er svært selvkritisk
Oppfører seg som man skal	Bli klassens klovn
Liker rutine	Kjemper mot rutine

Tabell 2:

Profiler for elever med stort læringspotensial

Kilde: Betts og Neihart (1988)

Type 1 Den suksessfulle	Type 2 Den utfordrende	Type 3 Den skjulte
<p>Lærer seg hvordan systemet virker og tilpasser seg. De blir oppfattet som flinke, og gjør det godt på prøver og tester. Godt likt av lærere og medelever og godt inkludert sosialt.</p> <p>De kjeder seg ofte og underdøyer. Som voksne er de gjerne kompetente, men fantasiløse. De har ikke fått fullt utviklet sitt potensiale.</p>	<p>Utfordrer omgivelsene og tilpasser seg ikke. Svært kreative og framstår som sta, taktløse eller sarkastiske. Utfordrer lett læreren foran de andre elevene. Er frustrerte, ofte i konflikt og utvikler et negativt selvbilde. Kan lett komme i faresonen for å droppe ut av skolen, rus og kriminalitet.</p>	<p>Skjuler sine talenter for å bli inkludert blant de jevnaldrende. Fra å være motivert og interessert i akademiske eller kreative fag, kan de plutselig endre seg og miste interesse for det de for kort tid siden var lidenskapelig opptatt av. Ofte er dette jenter som er usikre og engstelige.</p>
Type 4 Dropout'en	Type 5 Den dobbelteksepsjonelle	Type 6 Den autonome
<p>Fremstår som sinte og frustrerte. Føler seg avvist av systemet og reagerer med tilbaketrekking og depresjon. De har ofte interesser som ligger på siden av den ordinære læreplanen og får lite støtte og bekreftelse for sitt talent og sine interesser. Dropper ofte ut av skolen, om ikke fysisk så emosjonelt og mentalt.</p>	<p>Har en funksjonshemming eller lærevanske i tillegg til at de er stort læringspotensial. Eleven blir ikke identifisert som evnerik på skolen, fordi systemet fokuserer på svakhetene framfor styrkene og talentene deres. De kan benekte at de har vanskeligheter og hevder at oppgavene er «kjedelige» eller «dumme». Er utålmodige og kritiske.</p>	<p>Den autonome eleven som har lært seg å jobbe effektivt og har fått systemet til å jobbe for seg. De er vellykkede og godt likt av alle. Selvbildet er høyt for behovene deres blir møtt. De er suksessfulle, de får positiv oppmerksomhet og støtte for det de gjør og for den de er. De har ofte gode lederegenskaper.</p>

Når det gjelder elever med stort læringspotensial, presenterer Betts og Neihart (1988) seks forskjellige profiler (tabell 2). Inndelingen i typer skal være en hjelp for lærere for å få øye på kompleksiteten i elevenes situasjon, det er ikke forsøk på å fremstille en diagnostisk modell.

Gruppen elever med stort læringspotensial er sammensatt, og det finnes ikke en bestemt oppskrift på hvordan opplæringen kan tilpasses denne elevgruppen. Ikke overraskende har mange elever med stort læringspotensial blitt stemplet som «problembarn» i skolen, og deres spesielle evner har ofte først blitt avdekket når de har blitt utredet for andre forhold.

Det er viktig å ha blikket rettet mot eleven som enkeltindivid, og hvordan opplæringen best kan tilpasses. Elever med stort læringspotensial trenger pedagogisk og organisatorisk differensiering med gode gjennomtenkte opplegg som vektlegger kreativitet, elevens interesser og dybdelæring. Det er viktig at disse elevene også

opplever å bli faglig inkludert. Elever med stort læringspotensial kan i deler av opplæringen arbeide sammen med elever på samme faglige nivå, slik at de kan lære av hverandre og jobbe

i eget tempo. Noen elever kan oppleve det som givende og faglig utviklende å hjelpe medelever med oppgaver, så lenge det ikke er den eneste tilpasningen de får.

Hvorfor skal stavangerskolen satse på elever med stort læringspotensial?

«Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lære kandidat»

(Opplæringslova § 1-3).

Alle elever, også elever med stort læringspotensial, har rett til tilpasset opplæring. Retten til tilpasset opplæring innebærer at alle elever skal kunne oppleve en faglig, sosialt og emosjonelt meningsfull skolehverdag.

Akkurat som skolen bruker forskjellige tilnærminger overfor elever som har lærevansker, kan skolen gjøre ulike tilpasninger i opplæringen for elever med stort læringspotensial. Målet for stavangerskolens satsing på elever med stort læringspotensial er å treffe mange elever som på den ene siden sorterer under kategorien «skoleflinke», og en mindre gruppe med særskilt høye kognitive evner. Jøsendalutvalget legger til grunn at gruppen med elever

med stort læringspotensial omfatter anslagsvis 10 – 15 prosent av elevmassen. Blant dem er en gruppe med langt høyere kognitiv kapasitet enn jevnaldrende, som utgjør 2-5 prosent av elevene. Målet er ikke å definere elever inn eller ut av en gruppe med særskilt høye kognitive evner, men å skape fremragende læringsmiljøer der flere elever møter relevante og passende faglige utfordringer som gjør at de kan utforske høyere faglige nivåer i løpet av skolegangen.

PISA-undersøkelsen fra 2012 viste at Norge har færre elever på de høyeste nivåene (nivå 5 og 6), sammenlignet med andre land som også skårer nær OECD-gjennomsnittet. Innen

matematikk, naturfag og lesing presterer kun henholdsvis 9, 7 og 10 prosent av de norske elevene på de høyeste nivåene. Land som presterer bedre enn Norge på PISA, for eksempel Finland, Tyskland og Nederland, har dobbelt så mange elever på de to høyeste nivåene. Det blir for snevert å konkludere med at PISA forteller hele «sannheten» om hvordan det står til i norsk skole, undersøkelsen er bare en av mange kilder til informasjon om skole og kunnskap. Resultatene forteller oss likevel at det ligger et uforløst potensial hos norske elever.

I de nordiske landene bygger vi i stor grad vår velstand og konkurransevne på teknologi og innovasjon.

Globaliseringen har ført til en stigende internasjonal konkurranse og vi må satse på elever med stort læringspotensial i enda større grad for å sikre vår konkurransedyktighet i det globale samfunnet.

EN SLIK SATSING ER:

- Til gagn for den enkelte eleven fordi det skaper trivsel hos den som får utnyttet sitt læringspotensial
- Til gagn for de andre elevene i klassen som blir inspirert og løftet
- Til gagn for samfunnet som høster fruktene av disse elevenes innsats

Både fra et samfunnsmessig og individuelt perspektiv er det derfor viktig at skolene får økt kunnskap om hvordan tilrettelegge læringsarbeidet for denne elevgruppen.

Hvordan kan skolen identifisere elever med stort læringspotensial?

Formålet med å identifisere elever med stort læringspotensial er ikke å kategorisere barn som mer intelligente eller smartere enn andre, men å finne styrker og svakheter som disse barna har. Det handler om å finne ut om de lærer på en annen måte enn jevnaldrende.

Målet er å tilpasse undervisningen til deres behov. Som vi har sett, så er det et stort mangfold innenfor elevgruppen som det er viktig å ha kjennskap til for å kunne identifisere disse elevene. Når skolen skal kartlegge om de har elever med stort læringspotensial må de bruke flere metoder som omfatter både subjektive og objektive kriterier. Subjektive vurderinger kan være lærervurderinger, foreldrevurderinger, vennerapportering, selvrappotering eller mappe-evalueringer. Objektive vurderinger kan være nasjonale kunnskapstester, kreativitetstester, intelligensstester (eksempelvis WISC) eller observasjoner i klassen.

Det er viktig at det er en systematikk rundt identifiseringsfasen. Deler av kartlegging må skje i samarbeid med pedagogisk-psykologisk tjeneste. Den viktigste suksessfaktoren er likevel at lærerne er bevisste på at denne elevgruppen statistisk sett finnes representert i deres klasserom, og at disse elevene trenger faglig og emosjonell støtte for å få utnyttet sitt læringspotensial på en best mulig måte.

Skoleprestasjoner i form av reproduksjon av kunnskap er ikke egnet for å identifisere elever med stort læringspotensial. Det er heller refleksjonsevne og evne til å tilnærme seg faglige

problemstillinger på en original og kreativ måte som kjennetegner disse elevene. Elever kan også ha stort læringspotensial innenfor ett fag, men være middels interessert i andre fag. Dette gjør ikke at eleven er diskvalifisert som en elev med stort læringspotensial. Det er også viktig at lærere er oppmerksomme på at man finner elever med stort læringspotensial hos elever med funksjonshemninger, blant elever med minoritetsspråklig bakgrunn og fra familier med ulik sosio-økonomisk status. Eksempelvis må identifiseringsverktøy ta hensyn til at minoritetsspråklige barn kan ha svakere ferdigheter i norsk språk.

Foreldre som ressurs

Foreldre er en viktig samarbeidspartner i arbeidet med elever med stort læringspotensial. Ved overgang fra barnehage til skole kan skolen få nyttig informasjon om hva som er barnets styrker og om foresatte mener at barnet har spesielle talent.

Barn med stort læringspotensial har ofte tidlig et stort ordforråd, og lærer å lese og skrive tidlig. De lærer tidlig matematiske begreper og har gjerne lært klokka før skolestart. Barn med stort potensial kan tidlig vise interesse for geografi, universet eller andre tema. De foretrekker yngre eller eldre barn som venner framfor jevnaldrende, er gjerne sensitive og viser medfølelse med andre.

Det er viktig at skolen får god informasjon om hvert barn slik at skolen kan legge til rette for barnas læringsløp allerede fra skolestart. Informasjonen må ha fokus på det enkelte barnets kompetanse – hva barnet kan, liker, mestrer og hva det kan trenge av særskilt støtte ved skole-

start. Formålet med Stavanger kommunes «Plan for overgang mellom barnehage og skole» er å sikre at alle barn får en likeverdig, trygg og meningsfull overgang fra barnehage til skole og SFO. Pedagoger og foreldre til alle skolestarterne skal fylle ut et skjema hvor det bes om informasjon om barnets styrker, om barnet kan lese og skrive eller har vist tidlig interesse for tall, og om barnet har favorittaktiviteter eller spesielle talenter (vedlegg 1).

Senere i skolegangen er det også viktig at skolen og foreldrene har en felles forståelse for opplegget rundt elever med stort læringspotensial, og at forventninger og ambisjoner hos eleven, foreldrene og skolen samstemmer.

Har jeg en elev med stort læringspotensial?

Dersom du som lærer tror at du har en elev med særskilte evner i din klasse og at han ikke får tilstrekkelig utbytte av opplæringen, skal du følge prosedyre for saksgang ved bekymring for en elevs faglige og sosiale utvikling.

I samarbeid med skolens ressursteam kan eleven kartlegges med ulike sjekklister. Poul Nissen (2013) har utviklet sjekklister for å identifisere elever som muligens ikke får utnyttet sitt potensiale. Sjekklistene kan brukes som en screening før eleven eventuelt henvises til PP-tjenesten

for videre utredning av kognitivt evnenivå. Sjekklistene med forklaring finnes i vedleggene til denne veilederen.

PP-tjenesten kan bistå med videre veiledning og tilrettelegging for eleven. Wechsler-testen

(WISC) for skolebarn i aldersspennet 6 – 16 år er én metode som benyttes av PPT for å identifisere elever med stort læringspotensial. Nettverk for lærere er en annen nyttig arena for å få kunnskap og utveksle erfaringer med andre lærere.

Pedagogiske strategier

Det er viktig å utvikle skolenes pedagogiske praksis og lærernes evne til å differensiere på måter som fremmer læring og skaper gode læringsmiljøer. Som nevnt finnes det ikke én mal som vil passe alle elever med stort læringspotensial. Som lærer må man spørre seg hva som vil være den beste strategien for å gi eleven økt kunnskap, læring og motivasjon, og ta hensyn til elevens faglige kunnskapsnivå, læringskapasitet når det gjelder tempo og omfang og preferanser når det gjelder måter å lære på. Noen overordnede strategier når det gjelder denne elevgruppen vil vi likevel nevne her.

AKSELERASJON

Akselerasjon betyr raskere progresjon og at eleven jobber med kompetansemål som er for høyere klassetrinn, eksempelvis når elever på ungdomstrinn tar fag på videregående. Noen elever kan lære det samme som sine medelever i et langt raskere tempo, de kan i noen tilfeller hoppe over et skoleår eller starte på skolen et år tidligere enn sine jevnaldrende. Opplæringslovens § 2-1 åpner opp for at eleven etter søknad fra foreldre kan få fritak fra opplæringsplikten eller at barn kan begynne på skolen et år før (når det innen 1. april har fylt 5 år). I begge tilfeller må PP-tjenesten foreta en sakkyndig vurdering hvor det gis en tilrådning om fritak eller fremskutt skolestart.

Langt vanligere er det at eleven får muligheter til akselerasjon innenfor klassen ved at de får lærestoff som er mer avansert enn vanlig for år-

strinnet og at de jobber med mål over sitt trinn. Eleven kan få tilbud om å hospitere i enkeltfag sammen med eldre elever utenfor klassen.

BERIKNING

Berikning handler om å utvide og supplere lærestoffet ved at eleven går mer i dybden innenfor et fag eller på tvers av fag. Berikning kan være at eleven får jobbe med mer komplekse og utfordrende oppgaver. Et godt virkemiddel er å bruke oppgaver som krever at eleven bruker undersøkende arbeidsmåter og må gå i dybden på enkelte emner. Eleven kan gis muligheter for kreative arbeidsmåter og arbeid med oppgaver som krever stor grad av refleksjon.

GRUPPERING MED LIKESINNEDE

Lærer kan gjøre førtester før gjennomgang av fagstoff for å kartlegge om det er elever som

allerede kan det som skal læres. Disse elevene må få andre utfordringer enn de øvrige elevene. Elever kan vurderes å «hoppe over et år», bli satt i grupper på tvers av klasser og klassetrinn eller hospitere på andre skoler. En del elever med stort læringspotensial innen sitt område kan ha behov for å møte andre som er litt like dem selv og som har like interesser.

Det kan også være en god løsning å gi elever med stort akademisk potensial en mentor når de viser uvanlig interesse innenfor spesifikke emneområder. Mentorer kan være den dyktigste samfunnsfaglæren eller en forsker på universitetet. Skolene bør i alle tilfeller vurdere hvordan de organisatorisk legger til rette for at disse strategiene kan benyttes, for eksempel med parallell-legging av timeplan over ulike klassetrinn, eller å bruke en fleksibel gruppeorganisering i perioder hvis dette er formålstjenlig.

Referanser

Betts, G., & Neihart, M. (1988). Profiles of the gifted and talented. I: Gifted Child Quarterly. National Association for Gifted Children (NAGC), tilgængelig på: http://www.davidsongifted.org/db/Articles_id_10114.aspx.

Bloom, B. (1985): Developing Talent in Young People. Ballantine books, New York.

Nissen, P. & Lemire, S. (2013). HB-tjeklisten – et preliminært validitetsstudie af tjekliste til identifikation af højtbegavede elever. Pædagogisk psykologisk tidsskrift 02/2014.

Idsøe, E. (2014). Elever med akademisk talent i skolen. Cappelen Damm Akademisk

NOU 2016:14 Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial

Vedlegg 1

Overføring av informasjon frå barnehage til skole/SFO

Navn på barnet: .....

Fødselsdato: .....

Skolen barnet skal begynne på: .....

1. Hva mener du/dere er ditt barns styrker?

.....

2. Barnets sosiale kompetanse – sosialt samspill og vennerelasjoner

.....

3. Hva er barnets favorittaktiviteter?

.....

4. Har barnet spesielle talenter eller hobbyer?

.....

5. Kan barnet allerede lese og skrive?

.....

6. Har barnet vist tidlig interesse for tall og matematikk?

.....

7. Familieforhold:

.....

8. Sykdom/allergier:

.....

9. Barnets egne tanker rundt skolestart:

.....

10. Har du/dere noen andre tanker som du vil dele når det gjelder ditt barns utvikling og som er relevante for skolen?

.....

For flerspråklige barn

1. Morsmål og nasjonalitet til barnet:

2. Morsmål og nasjonalitet far:

3. Morsmål og nasjonalitet mor:

4. Hvilke språk snakker mor og barn:

5. Hvilke språk snakker far og barn:

6. Hvilke språk snakkes hjemme?

7. Antall år i Norge:

8. Antall år i barnehage:

9. Er det behov for tolk i samarbeid med foreldre:

Sted: ..... Dato: .....

*Underskrift foreldre/foresatte: .....

*Underskrift foreldre/foresatte: .....

Underskrift barnehage: .....

Barnehagen sender samtykkeerklæring og skjema for informasjonsoverføring til skolen innen **15. mai**.

*Begge foreldre med foreldreansvar må underskrive

Vedlegg 2

Kartlegging ved hjelp av sjekklister

Kartlegging ved hjelp av sjekklister er en rask og enkel screening for å kunne identifisere elever med stort og ekstraordinært læringspotensial. En sjekklister er egentlig en liste med atferdsmessige kjennetegn som kan hjelpe lærere/foreldre å gjenkjenne barn med høyt læringspotensial. Sjekklister kan inneholde et spørreskjema med 25 spørsmål som fylles ut manuelt av enten eleven selv, elevens lærer

eller foresatte. Hvert utsagn har en skala der 0 står for «stemmer ikke», 1 står for «stemmer til en viss grad, eller noen ganger», mens 2 står for «stemmer godt eller ofte». Sjekklister har indre konsistens, og har gjennomgått et validitetsstudium relatert til IQ-skårer (Nissen & Lemire, 2013). Sjekklister kan brukes som en screening før en eventuell mer avansert og ressurskrevende evnetest gjennomføres.

Sjekklister har ingen klart definerte tallområder, slik som en standardisert test, men validitetsstudier viser at dersom eleven har over 30 poeng på sjekklister, er det grunn til å gjøre nærmere undersøkelser. Er tallet over 35, er det stor sannsynlighet for at eleven er evnerik (Nissen & Lemire, 2013).

Vedlegg 3

Sjekkliste elev

Ditt navn: _____ Alder: _____

Dato i dag: _____

Skole: _____ Klasse: _____

Her er noen utsagn som kan stemme mer eller mindre godt på deg. Sett en ring rundt 2 hvis beskrivelsen stemmer godt eller ofte. Sett en ring rundt 1 hvis beskrivelsen stemmer til en viss grad eller noen ganger og en ring rundt 0 hvis beskrivelsen ikke stemmer.

0 = stemmer ikke

1 = stemmer til en viss grad, eller noen ganger

2 = stemmer godt eller ofte

0	1	2	Jeg kan bli helt oppslukt når jeg finner noe jeg synes er interessant
0	1	2	Jeg lærer fort
0	1	2	Jeg har et stort ordforråd
0	1	2	Jeg er god til å tenke logisk
0	1	2	Jeg er opptatt av rettferdighet
0	1	2	Jeg synes det er spennende å undersøke noe og lære nye ting
0	1	2	Jeg er ekstremt nysgjerrig og vet mye om mange ting
0	1	2	Jeg får med meg ting kjapt
0	1	2	Jeg er god til å tenke meg om, resonnerer og reflektere
0	1	2	Jeg vet at jeg er klok og flink
0	1	2	Jeg har lett for å lære noe nytt
0	1	2	Jeg har en god hukommelse
0	1	2	Jeg er god til å arbeide med tall/matematikk
0	1	2	Jeg er god til å spille avanserte spill, for eksempel på data
0	1	2	Jeg holder fast ved mine interesser
0	1	2	Jeg liker å observere verden rundt meg
0	1	2	Jeg er følsom og følelsespreget
0	1	2	Jeg liker ikke rutinearbeid i timene
0	1	2	Jeg foretrekker å være sammen med venner som har de samme interessene som meg selv.
0	1	2	Jeg synes jeg er annerledes enn andre på min alder
0	1	2	Jeg er god til å tenke strategisk
0	1	2	Jeg er veldig humoristisk
0	1	2	Jeg tenker annerledes enn andre på min alder
0	1	2	Jeg liker godt prosjektarbeid i skolen

Sjekklisten er utarbeidet av Dr. Poul Nissen (2013), København, Danmark

Vedlegg 4

Sjekkliste foresatt

Barnets navn: _____ Barnets alder: ____

Dato i dag: _____

Skole: _____ Klasse: _____

Her er noen utsagn om ditt barn, som kan stemme mer eller mindre godt. Sett en ring rundt 2 hvis beskrivelsen stemmer godt eller ofte. Sett en ring rundt 1 hvis beskrivelsen stemmer til en viss grad eller noen ganger og en ring rundt 0 hvis beskrivelsen ikke stemmer.

0 = stemmer ikke

1 = stemmer til en viss grad, eller noen ganger

2 = stemmer godt eller ofte

0	1	2	Har et godt ordforråd
0	1	2	Oppfatter ting fort
0	1	2	Har en svært god hukommelse
0	1	2	Kan bli helt oppslukt når det er noe som er interessant
0	1	2	Er opptatt av rettferdighet
0	1	2	Er god til å tenke logisk
0	1	2	Lærer fort
0	1	2	Er god til å forstå kompliserte sammenhenger
0	1	2	Elsket å bli lest høyt for som liten
0	1	2	Er god til å tenke seg om, resonnere og reflektere
0	1	2	Kunne tenke abstrakt før det begynte på skolen
0	1	2	Er følsom og følelsespreget
0	1	2	Er ivrig observerende
0	1	2	Er ekstremt nysgjerrig og vet mye om mange ting
0	1	2	Gir ofte vurderinger som er svært modne i forhold til barnets alder
0	1	2	Er god til å konstruere og forestille seg ting
0	1	2	Barnets meninger og vurderinger før det begynte på skolen var svært modne sett i forhold til barnets alder
0	1	2	Er god i matematikk
0	1	2	Barnet kunne forstå ironi før det begynte på skolen
0	1	2	Språkutviklingen startet svært tidlig.
0	1	2	Barnet kunne alfabetet før det begynte på skolen
0	1	2	Foretrekker å være sammen med venner med samme interesser
0	1	2	Barnet brukte fremmedord før det begynte på skolen
0	1	2	Er perfeksjonistisk

Sjekklisten er utarbeidet av Dr. Poul Nissen (2013), København, Danmark

Vedlegg 5

Sjekkliste lærer

Barnets navn: _____ Barnets alder: ____

Dato i dag: _____

Skole: _____ Klasse: _____

Her er noen utsagn om ditt barn, som kan stemme mer eller mindre godt. Sett en ring rundt 2 hvis beskrivelsen stemmer godt eller ofte. Sett en ring rundt 1 hvis beskrivelsen stemmer til en viss grad eller noen ganger og en ring rundt 0 hvis beskrivelsen ikke stemmer.

0 = stemmer ikke

1 = stemmer til en viss grad, eller noen ganger

2 = stemmer godt eller ofte

0	1	2	Oppfatter ting fort
0	1	2	Har en svært god hukommelse
0	1	2	Lærer
0	1	2	Har et stort ordforråd
0	1	2	Er god til å tenke logisk
0	1	2	Er god til å tenke seg om, resonnere og reflektere
0	1	2	Kan bli helt oppslukt når det er noe som er interessant
0	1	2	Er god i matematikk
0	1	2	Holder fast ved sine interesser
0	1	2	Er følsom og følelsespreget
0	1	2	Er opptatt av rettferdighet
0	1	2	Er god til å forstå kompliserte sammenhenger
0	1	2	Er i stand til å konsentrere seg over lengre tid
0	1	2	Er ekstremt nysgjerrig og vet mye om mange ting
0	1	2	Er suverent dyktig på ett eller flere fagområder sett i forhold til hva man kan forvente av elever på samme alder
0	1	2	Er god til å konstruere og forestille seg ting
0	1	2	Er ivrig observerende
0	1	2	Er god til å tenke strategisk
0	1	2	Er suverent en av de flinkeste i klassen i ett eller flere fag
0	1	2	Gir ofte vurderinger som er særdeles modne for alderen
0	1	2	Er flink til å arbeide målrettet for å finne fram til løsninger
0	1	2	Liker god prosjektarbeid i skolen
0	1	2	Har gode arbeidsvaner
0	1	2	Er levende interessert i skolearbeidet
0	1	2	Er særdeles flink til å håndtere store mengder informasjon

Sjekklisten er utarbeidet av Dr. Poul Nissen (2013), København, Danmark

Vedlegg 6

Instruksjon: evalueringsinstrument - LRS – Learning Rating Scale

LRS (Learning Rating Scale) er et evalueringsinstrument som kan brukes av lærer til å finne ut av i hvor høy grad elevene lærer noe i skolen. LRS er en skala hvor man måler i hvor høy grad elevene lærer noe (se neste side).

Skalaen består av 4 linjer, som er nøyaktig 10 cm lange, og ideen er at man ber elevene å gi uttrykk for:

1. I hvor høy grad de lærer noe i skolen
2. Hvordan de har det i skolen
3. Hvordan lærers måte å undervise på passer til elevene
4. I hvor høy grad det forventes noe av dem selv i skolen

Det er ikke hensikten at LRS skal brukes hver time. Det kan eksempelvis brukes i forbindelse med et undervisningsforløp hvor læreren vil ha tilbakemelding på sin undervisning for å få innsikt i hvor høy grad læring skjer «i hodet på elevene», og om elevene således har fått utbytte av undervisningen.

INSTRUKSJON TIL ELEVEN

Her er et skjema som skal si noe om du lærer noe i skolen. For hver av de fire linjene er det en glad «smiley» til høyre og en sur til venstre. På den første linja skal du sette et merke som viser i hvor høy grad du synes du lærer noe i skolen. Hvis du lærer mye, setter du merket tett opp mot den glade «smiley», og dersom du ikke lærer så mye, setter du merket nær den

sure «smiley». Samme prinsipp gjelder for de tre neste linjene. Den første linjen sier noe om hvordan du har det på skolen, den andre linjen hvordan lærerens måte å undervise på passer til deg og den siste om i hvor høy grad det forventes noe av deg på skolen.

INSTRUKSJON TIL DEN VOKSNE

Hver av linjene er nøyaktig 10 cm. Når merkene er satt måles det med en linjal hvor langt fra den sure «smiley» er satt. Hvis merket er satt ytterst til venstre er det 0 cm, og er merket satt ytterst til høyre er det 10 cm. Man kan dermed få maksimum 40 poeng (cm). Antall poeng (cm) fra hver av de fire linjene legges sammen. Tallet en får er et uttrykk for i hvor stor grad læring skjer.

LSR Learning Rating Scale

Navn _____ Alder _____ Dato _____ Nr _____

Klasse _____ Skole _____

Hvordan synes du det går i skolen lige nu? Sæt et mærke på linjerne nedenfor, og fortæl os, hvad du mener.

Fagligt

Jeg lærer ikke meget i skolen

_____

Jeg lærer meget i skolen

Socialt

Jeg har det ikke godt i skolen

_____

Jeg har det godt i skolen

Metode

Lærerens måde at undervise på passer ikke godt til mig

_____

Lærerens måde at undervise på passer godt til mig

Forventning

Der forventes ikke meget af mig i skolen

_____

Der forventes meget af mig i skolen